

VAŠE VZPOMÍNKY na období 2. světové války, pokračování z minulého čísla

Kolik pamětníků mezi námi žije? Věřte, nebo ne, je jich dost. Záleží ovšem na tom, na která léta chcete vzpomínat. Pro čtenáře Měsíčníku jsem připravila povídání dvou dam, které se vrátily ve svých myšlenkách do období 2. světové války. Téma se nabízelo samo - byl květen, slavili jsme výročí osvobození. A tak jsem v minulém čísle příborského periodika zveřejnila vyprávění Zdenky Váňové, moc jí děkuji.

Druhé vyprávění se do předchozího čísla nevešlo, a tak ho máme teď v čísle červnovém. Ale na vzpomínky nikdy není pozdě... Doplnila jsem je i několika fotografiemi.

Marie Vašutová, rozená Wanková prožila své dětství na Pasekách, v části, kde byla jedna chalupa od druhé vzdálená velký kus. Jen sami Wankovi obhospodařovali 5 ha půdy! Když se blížil konec války, bylo tehdy slečně Marii necelých 22 let.

Kronikář Jan Hrnčárek v kronice města k tomu to období a k této části Příbora zapsal: „.... Stalo se v roce 1945, kdy se objevili partyzáni v našich Pasekách, tudíž v nejbližším okolí města Příbora. Německá posádka byla tehdy umístěna v Hospodářském družstvu a několik šarží v domě č. 685, takže jsme mohli běh událostí dosti dobře sledovati. Vykonané výpravy proti partyzánům měly pokaždé ztráty na životech na straně německé. Padlí vojíni byli z družstevní budovy na obyčejných vozech vyvezeni a pohřbeni. Tehdy byli partyzáni zjištěni poblíž paseky Františka Štěpána, který v předtuše možného zatčení i toho, co by potom následovalo, z domu utekl a na vypůjčeném kole zajel až k Opavě, kde se zdržoval v domácnosti v Příboře dobře známé osobnosti, až konečně se s postupujícími Rusy vrátil se domů s názvem partyzán. Samo sebou se rozumí, že si němečtí vojáci zchladili žáhu aspoň tím, že pobrali u Štěpána všechno, co se jim dobře hodilo, jako sádlo, mouku, drůbež, víno a snad i jiné věci.“

I paní Marie Vašutová nám vyprávěla o Štěpánových. Vyprávěla i další příhody. Vybrala jsem tu, která na jedné straně budí hrůzu, na druhé úsměv.

Vzpomínka aneb Jak se zvědavost nevyplácí...

„I během války jsem se setkávala se svou bývalou spolužačkou. Bydlela v Příboře, ne u nás na Pasekách. Mimo jiné jsme chodily spolu každou neděli do kostela. Vždycky jsme se pěkně oblékly, šly se pomodlit, i když jsem nebyla nijak nábožensky založená, ale tak už to bývalo. Pak jsme se vyparáděné procházely pod podloubím na náměstí - půl hodiny i hodinu. A jednou mi moje kamarádka říká: „Stav se za mým tatškou zítra do práce, něco má pro tebe.“ Ale co, to nevěděla. Myslela jsem si, že to bude něco s jejím bratrem. Pořád mi ho totiž namlouvala, a tak se mi nikam nechtělo. Říkala jsem si, že by nás chtěli opravdu dát dohromady? Neměla jsem zájem. Nakonec ale slib je slib, šla jsem a čekala, co bude. O bratrovi ale ani zmínka. Kamarádčin tatínek mi podával starou odřenou, na první pohled ošuntělou pánskou aktovku se slovy: „Dones ji klukům.“ Myslel tím našim sousedům. Bydleli od nás dost daleko, ale nevádí, proč ne. Byli to opravdu sousedi. A dodal: „Ale neďivej se, neotvírej ji. Jen ji jednoduše předej.“ A tak jsem popadla tašku, šťastná, že nepadla zmínka o nechtěném nápadníkovi, a vydala se domů. Šla jsem docela pomalu a přemýšlela: co asi nesu, proč nemám aktovku otevírat. Vrtalo mi to v hlavě. A jak tak zamyšlená jdu, zastaví mě - dalo by se říct, že taky soused. Byl to Němec a během války ve své cihelně vyráběl cihly. Někteří chlapi z Pasek u něj pracovali. Potkávali jsme se, ale nikdy se se mnou nebavil. Vždycky jsme se mýjeli. Tentokrát mě zastavil. A že - kde jsem byla - na nákupu? A povídal by a povídal. Byla jsem jako na trní. Kdybych já jen v té chvíli věděla...

Jakmile jsem přišla domů, zvědavá holka, co myslíte? Rychle do stodoly a tašku jsem otevřela. Původně jsem si myslela, že tam bude flaška - pálení bylo zakázané, ale pokoutně se přece jen pálilo. Ovšem to, co jsem uviděla! Krve by se ve mně nadořezal. Tři granáty jako vejce, na takové hranatém držátku. A co čert nechtěl, jak jsem je měla před sebou, rozbalovala je a sotva dýchala, přišel tatka. Začal křičet, držel se za hlavu: „Jéžíšmarjá Josef, co to máš? Ty nás chceš přivést do neštěstí, co mám s tebou, děvče, dělat!“ Já rychle uvažovala. Němci sem tam Pasekami procházeli, hledali partyzány. To se už totiž blížil konec války. V tom můj zrak spočinul na huse. Mamka ji měla posazenou na vejcích. Nenapadlo mě nic chytřejšího, než husu sundat. Rozčilovala se, že ji ruším. Odsunula jsem vejce a úplně vespodu jsem si udělala větší místo. Opatrně tam naskládala granáty, na ně zpátky položila vejce a husu na to. Husa byla o něco výše, ale tři dny na nich seděla, a dokonce i housata se vylíhla a nic se nestalo! Granáty nevybouchly. Až po třech dnech jsem našla odvahu a konečně je odnesla sousedům. Hned mi bylo lépe a nejen mně - všem nám doma.“

*A nám bylo pěkně při povídání s paní Marií Vašutovou, chvílemi jsme žasli, chvílemi se smáli. Děkujeme.
Převyprávěla Irena Nedomová.*

10. 10. 1938, Němci v Příboře vítají okupanty,
foto archiv Muzea Novojičínka, p.o.

1938, okupanti na příborském náměstí
foto - soukromý archiv (děkujeme za půjčení)

6. 5. 1945, vojáci Rudé armády přecházejí přes zničený
klokočovský most

1945, v noci z 5. na 6. 5. shořela střecha Katolického domu

6. 5. 1945, vojáci Rudé armády přecházejí Lubinu
Poslední 4 fotografie: foto archiv města Příbora

6. 5. 1945, vojáci Rudé armády v Místecké ulici

VÝZVA A PROSBA zároveň

Navštívila jsem několik pamětníků. Každé jejich vyprávění bylo poutavé. Člověk až žasne, jak se žilo. Ráda bych si přečetla nebo vyslechla například, jak vypadala vaše svatba, jak jste slavili Velikonoce, Vánoce a řadu dalších zajímavých příběhů z vašeho běžného všedního života. Zajímá mě období před válkou, během války, ale zejména po roce 1945. Toto období není příliš důkladně zmapováno. Sesbíraný materiál by sloužil pro potřeby archivu města Příbora a především archivu Muzea Příbor. To znamená pro potřeby budoucích generací. Napište mi svůj příběh, nebo se mi ozvěte, budu moc ráda.

Kontakt: Irena Nedomová, tel. 776 725 909, meil: televize-pribor@seznam.cz, osobně: provozovna na náměstí č. 12, úterý 13.30 - 16.00 hod., poštou Palackého 709, 742 58 Příbor.